

De wonderere wereld van advocaat, beeldend kunstenaar en dichter Brigitte Spiegel

Vaak onderweg, maar met Den Haag als thuishaven: 'Hier heb je een beter leven'

Brigitte Spiegel (1971) is een stil en observerend buitenkind. Op de rozenkwekerij van haar vader in Roelofarendsveen, dan nog een klein dorp, speelt ze met de dieren, de schapen en lammetjes. Ze maakt brouwseltjes met de buurmeisjes en krijgt voor haar verjaardag een schildpad. Als driejarige tekent ze en 'schrijft' ze teksten, zoals iemand die het schrift nog niet machtig is zich van eigen tekens bedient. Teksten? Het zijn gedichten. Moeder werkt als leerkracht in het kleuter- en basisonderwijs. Brigitte heeft niet bij haar in de klas gezeten.

Door Jill Stolk

Op het Bonaventura College te Leiden wordt Spiegel al meer een prater, al blijft observeren de hoofdtoon voeren. Ze vat het plan op om actrice te worden. Eenakters, Engelse teksten en Harold Pinter zijn boeiend. Op haar zestiende neemt ze een hoofdrol voor haar rekening. Na de middelbare school gaat Spiegel naar Parijs voor een zomercurcus Frans aan de Sorbonne. "Ik zat bij twee zusjes in huis. Het ene studeerde rechten, het andere was gesjeesd. Alle musea af. Alle kunstwerken bekijken. Hartstikke gezellig. Er waren feestjes, helemaal spannend. En toen dacht ik al: zal ik Frans of zal ik rechten gaan studeren? In 1989 heb ik me ingeschreven voor beide, Franse taal en rechten. Ik dacht: ik ga gewoon kijken waar het schip strandt. Bepaalde tentamens waren op dezelfde dagen. Met Frans had je een bovenbouwstudie Europese studies en rechten en toen ben ik daarmee verdergegaan. Dat was te combineren. In 1992-1993 heb ik in Frankrijk, Grenoble, gestudeerd met een Erasmusbeurs. Het was een Europese uitwisseling. Fantastisch. Mooi in de Alpen. Studeren, maar ook leuke feestjes en skiën natuurlijk. Het goede leven". Van 1990 tot 1995 studeert Spiegel Nederlands recht en Europese studies met hoofdtaal Frans aan

de Universiteit van Amsterdam. Haar scriptiebegeleider, professor Ted de Boer, tevens actief in de kunsthandel, waardeert het zeer dat Spiegel haar scriptie over internationaal privaatrecht in het Frans schrijft. "Ik ben wel nieuwsgierig, leergierig. Ik vind studeren gewoon heel leuk. Ik zou ook nu weer kunnen studeren. Maar ik dacht wel: wat ga ik in godsnaam doen in de praktijk? In '95 was ik klaar en toen heb ik een beurs gekregen van de Duitse staat. Ik heb in Tübingen gezeten voor een 'Einführung in das Deutsche Recht'. Vervolgens naar Düsseldorf, waar we les kregen van raadsheren bij het gerechtshof daar, het Oberlandesgericht. Zo'n klasje van achttien met allemaal Fransen, Russen, Amerikanen et cetera. Heel leuk. Er waren excursies en daarna drie maanden stage. Ik wilde toen heel graag even iets niet-juridisch. Dat vonden ze goed en toen heb ik stage gelopen bij een weekblad in Berlijn, Die Wochenpost".

'Als ik in mijn atelier bezig ben of aan een juridisch stuk schrijf, bestaat tijd niet'

Spiegel haalt een handhoge stapel bladen uit de kast en bladert liefkozend. "Dit is dus in '96. Deze krant heeft een heel bijzondere geschiedenis. Het is een voormalig Oost-Duits blad. Ik was bij de afdeling Binnenlandse politiek geplaatst. De paus was toen net in Duitsland en het ging over de rol van de Katholieke Kerk in de Tweede Wereldoorlog. Ik heb een man geïnterviewd van wie de familie was omgebracht tijdens de oorlog. Ontzettend moeilijk, een telefonisch interview in het Duits. Ik zat in Berlijn en hij zat in Keulen. En je had een 'Umfrage', waarbij je politici belt en hun mening vraagt over een statement uit de actualiteit. Die hadden zoiets van: Wochenpost in Berlijn? Kunt u de vraag faxen? Het klinkt natuurlijk heel gek als iemand met een Nederlands accent belt van de Wochenpost... Dat roept vragen op". "Het hele blad bestaat niet meer. In de tijd dat ik daar zat, werden ze overgenomen door een heel rijke man uit München en kwam er een gemengde West- en Oost-Duitse redactie. Voor de Wende hadden ze een oplage van een miljoen en na de Wende honderdduizend, ja... Het is helemaal in elkaar gestort. Heel jammer. Er stond altijd een rechtszaak op de achterkant en er waren continu plaagtoontjes naar het regime". Spiegel is eentalig opgevoed. Heeft ze in haar Duitse studietijd de taal opgedaan? "Op de middelbare school deed ik alle talen. Ik was er niet slecht in en ik vind talen leuk. Mensen denken vaak dat ik Franse of Duitse ouders heb. Vader komt

▶ Foto: Piet Gispen

uit Voorschoten, moeder uit Den Haag. Het voordeel als je Nederlander bent, is dat je veel makkelijker het Duits aanraakt. Tussen Russen en Amerikanen ben je al gauw de gene die het beste Duits spreekt. Ze vroegen me dan: 'Hoe vaak ben je in Duitsland geweest?' 'Nou, ik ben bij de Weihnachtsmarkt geweest, vorig jaar...'. Haha, ik maakte ook een heleboel fouten, hoor!"

Twee vakken

In 1997 belandt Spiegel in de advocatuur. Ze werkt twee jaar bij Russell Advocaten, waarbij de talen Frans en Duits goed van pas komen. Daarna anderhalf jaar bij Van Diepen Van der Kroef Advocaten. "Daar werkte ik met Intellectuele Eigendom. Ook daar, als er een Duitse of Franse zaak was, dan ging het over de verkoop van een huis zeg maar, werd ik erbij betrokken". In 2001 gaat Spiegel een oriëntatiecursus volgen op de Rietveld Academie, want 'advocatuur is leuk, maar er is nog meer in het leven'. Rietveld moedigt haar aan de dagopleiding te volgen, maar dat stuit op praktische bezwaren. 'Hallo, ik heb geen geld-boom in mijn achtertuin'. Spiegel wordt senior medewerker bij het ministerie van Economische Zaken (EZ), gaat de avondopleiding volgen aan de KABK (Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten)

en verhuist in 2003 naar Den Haag. "Ik vond het meteen al heel super hier. Je hebt de zee, lekker naar het strand fietsen. Hier heb je een beter leven dan in Amsterdam". Bij EZ werkt Spiegel voor internationaal opererende bedrijven, ze gaat mee op handelsmissie naar China, doet veel onderhandelingen in Brussel en is in Genève betrokken bij de Wereldorganisatie voor Intellectuele Eigendom. Ondertussen studeert ze autonome beeldende kunst, de meest vrije vorm, aan de KABK en er moet veel 'huiswerk' gemaakt worden. Tekenen, schilderen, houtdruk, lithografie, steendruk. "In het derde jaar kon je kiezen voor 3D of 2D. Toen koos ik 3D, dat is gewoon nog vrijer en dan ga je bijvoorbeeld installaties maken. Er was net een nieuwe ruimte op EZ, net allemaal glazen aquaria, met een flexibele werkplek, en de kunstcommissie vroeg: 'Wil je werk maken voor daar?' Ik zei: 'Eigenlijk wil ik een container in die ruimte hebben, met een heel andere sfeer dan de rest van de ruimte'. Spiegel vindt een demontabele container, die ze op een zaterdag plaatst. Samen met EZ-collega Jaap Broers, die gedichten levert, wordt er een knusse hoek gemaakt, met een lampje, een stoel en een boek van Jan Arends.

"In mijn academietijd, dat is wel de link naar wat ik nu doe, moest ik in het vierde jaar een presentatie geven en bij dat werk, een video-installatie, had ik gedichten. Zo kwamen mijn klasgenoten erachter: hé, ze schrijft ook gedichten". Via een klasgenoot komt een aantal gedichten van Spiegel in literair tijdschrift Nynade (2007-2013) te staan. Bij een presentatie in een café in Amsterdam leest Spiegel werk voor en ontmoet ze haar huidige uitgever Franc Knipscheer. In 2008 rondt Spiegel de academie af en start ze haar eigen advocatenkantoor. Nu is er 'Spiegel Advocaten-Internationaal handelsrecht en Intellectuele Eigendom', gevestigd in de Haagse Oranjestraat. Maar er zijn ook kantoren in Amsterdam en Parijs. Bovendien zijn er plannen voor een vestiging in Duitsland.

Avant-garde

Nu is er dan de bundel 'Krijgskunst'. Spiegel: "Wat ik interessant vind, is dat veel militaire termen later ook in de dagelijkse taal komen en in de kunst. Avant-garde is een militaire term. In krijgskunst zit ook krijgskunst, een soort hebben, maar de relatie tot de ander zit er ook in". Aan de lezers van Den Haag Centraal wil Spiegel graag 'Langs de snelweg' prijsgeven.

Snor de woorden af. Ik wil geen tiende generatie allochtoon zijn. Zij kwamen hier dan wel niet vandaan maar waar was jij, toen zij er waren? Er was geen contour van je bestaan. Je was zelfs geen fictie.

Maar zij waren er wel. En hebben gewerkt, gewerkt gewerkt met een zwak voor omwegen tot ze dachten erbij te horen.

Alles in het werk stellen om de strijdwagen te mogen berijden. Het hart erop inzetten vanuit het perspectief van de schildpad.

Spiegel: "Het begrip 'tiende generatie allochtoon' zag ik in De Groene Amsterdammer staan. Ik dacht: hoe kan je een tiende generatie allochtoon zijn? Als je al tien generaties ergens woont en iemand anders vraagt je: 'En, waar kom je vandaan?', dan denk ik: waar haal je het lef vandaan?" Maar de dichter Spiegel wil de lezers niet vastleggen. "Ik vind juist, en dat is het lekkere bij gedichten, bij een roman trouwens ook, daar kun je ook je eigen personen inbeelden; je schept een beeld en dat hoeft helemaal niet een-op-een gelijk te zijn.

Iedereen krijgt zijn eigen beeld bij het lezen van het gedicht". Spiegel houdt van woorden. Maroderen (stropen, plunderen), kaaien (graaien, snaaien) en zoetelaarster (een vrouw die tijdens de Tachtigjarige Oorlog met het leger meereist en een verzorgende rol heeft). "Ik kan zomaar in de trein zitten en dan iets zien of horen. Maar ik heb ook een oud etymologisch woordenboek, uit de jaren 60 geloof ik, en daar kun je zo heerlijk in bladeren en wacht even... daar wil ik wat mee doen... maar ook uit kranten, bladen, of iets is niet juist geschreven. Daar ontstaat een beeld uit, daar komt een gedicht uit. In een weekend verzamel ik alle woorden en teksten. Als ik zo'n zin zie, gaat het alweer bewegen". Beweging is er volop in het leven van deze ondernemer. Binnenkort vliegt ze voor de opening van haar derde expositie daar, deze keer foto's, naar Istanbul, de stad die haar inspireerde. De eerder geplande opening ging niet door vanwege weersomstandigheden. Spiegel: "Het had zo ontzettend hard gesneeuwd en dan ligt het hele sociale leven daar plat. Niemand heeft daar winterbanden voor die drie dagen per jaar dat het er sneeuwt. Boten varen ook niet en ik moest naar de overkant... Wat er ook nog bij kwam, is dat er twee pijnbomen op de galerie waren gevallen. Die trokken die sneeuw niet. Dit

'In een weekend verzamel ik alle woorden en teksten. Als ik dan zo'n zin zie, gaat het alweer bewegen'

moest gewoon zo zijn. De weergoden wilden het niet. Ik ben weer teruggevlogen en toen was die sneeuw weg. Ik dacht: nou dan kan het alleen maar veel beter worden. Er is nu een nieuwe opening gepland". In het gedicht 'Maroderen en kaaien' staat: 'De tijdgeest vatten / bij de hoorns / Nu heeft ie mijn horloge...'. Wat heeft Spiegel met tijd? "Tijd vind ik gewoon een heel fascinerend fenomeen. Eigenlijk bestaat tijd niet. Weet je, als ik bezig ben in mijn atelier of helemaal in mijn juridische stuk zit, bestaat tijd niet. Dan ben je gewoon bezig". 'Alice in Wonderland' speelt zowel in de gedichten als in de beeldende kunst een belangrijke rol. Hoe is de relatie Spiegel-Alice? Spiegel: "Dat vind ik zo fascinerend. De dingen die je ziet, maar die niet zo zijn, of juist wel zo zijn. De symboliek, de verrassingen die ineens komen. Je denkt controle te hebben en die is er helemaal niet. Je maakt een planning, een lijntje, en ondertussen maak je bochtjes". Het leven van Brigitte Spiegel bestaat uit meerdere werelden. "Kijk, op het moment dat jij bezig bent met een bepaald werk, is dat jouw wereld. Als je die tentoonstellingen hebt, is dat een andere wereld. Ik heb nog heel veel ideeën. Nog meer gedichten schrijven. Ik zou ook wel een roman willen schrijven, maar dat is echt pittig, een enorme kluit. Maar soms heb je ook even niks nodig. Om een beetje ruimte te hebben. Je moet altijd ruimte hebben, om alles weer te kunnen vullen".